

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 30 mars 1936 kl. 1 e. m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 6, i anledning av väckt motion angående upprättandet av kollektivavtal mellan domänverket och dess arbetare.

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 281, hava herrar *Hagberg* i Luleå och *Brädefors* föreslagit, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att Kungl. Maj:t förständigar domänverket att träffa kollektivavtal med sina arbetare, varigenom kontraktssystemet slopas, samt att i dessa avtal körningen och huggningen skiljas.

Beträffande motiveringen för denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttrande över motionen av domänstyrelsen, varjämte svenska skogs- och flottningsarbetarförbundet och riksförbundet Landsbygdens folk (R. L. F.) yttrat sig i anledning av densamma. De nämnda yttrandena hava såsom bilagor fogats till detta utlåtande. Dessutom hava från ett antal fackförbundsavdelningar i Norrbotten, huvudsakligen avdelningar av svenska skogs- och flottningsarbetarförbundet, inkommit likalydande resolutioner, i vilka påyrkas, att ifrågavarande motion måtte av riksdagen bifallas.

Av de bifogade yttrandena framgår, att domänstyrelsen i huvudsakliga delar bestämt tillbakavisar den i föreliggande motion anförda motiveringen men samtidigt förklarar sig principiellt intet ha att erinra mot kollektivavtal. Styrelsen anser dock, att åtgärder i motionens syfte åtminstone för närvarande icke kunna anses motiverade eller över huvud taget genomförbara.

Utskottet.

Svenska skogs- och flottningsarbetarförbundet meddelar, att domänstyrelsen åtminstone icke på senare år rest hinder emot upptagande av förhandlingar om och slutande av avtal, så snart det kunnat visas, att förbundets lokala avdelning varit »behörig», d. v. s. omfattat 50 % eller mera av berörda arbetare. Dessa avtal innehölle i regel skilda prislistor för huggning och för körning, om bägge kategorierna tillhörde avdelningen. Förbundet ansåge sig icke kunna uttala sig för ett formligt bifall till motionens yrkande i föreliggande skick.

Riksförbundets Landsbygdens folk vill för sin del på det bestämdaste förorda, att domänstyrelsen övergår till kollektiva uppgörelser med de anställda i skogarna.

För egen del vill utskottet först göra det allmänna uttalandet, att kollektivavtal ofta visat sig vara den för båda parter lämpligaste formen för överens-

kommelse mellan arbetsgivare och arbetare rörande arbets- och löneförhållanden. I och för sig torde det mycket väl låta sig göra att genom kollektivavtal reglera nämnda förhållanden även på det område, varom här är fråga, vilket bland annat framgår av det icke ringa antal dylika avtal som redan träffats mellan domänverket och dess arbetare.

En nödvändig förutsättning för att kollektiva uppgörelser skola kunna träffas är emellertid, att åtminstone större delen av de arbetare, som skulle komma att beröras av avtalet, är ansluten till en organisation, som kan och är villig att ingå en för arbetarparten bindande överenskommelse. I stor utsträckning torde dock denna primära förutsättning saknas på här ifrågavarande arbetsområde, varför ett bifall till motionen enbart av denna anledning torde vara uteslutet. Rent principiellt måste det därjämte vara ägnat att inge allvarliga betänkligheter att lämna föreskrifter av i motionen föreslagen art till ett ämbetsverk, som har att på självständigt ansvar handhava en statlig affärsverksamhet.

Under ärendets behandling i utskottet har gjorts gällande, att åtminstone i en del fall domänverkets tjänstemän sökt förhindra såväl tillkomsten av en förhandlingsduglig organisation av arbetarna som träffandet av kollektivavtal. Huru härmed än må förhålla sig, anser sig utskottet med hänsyn till den principiella inställning till förevarande spörsmål, som kommit till uttryck i domänstyrelsens yttrande över motionen, kunna förutsätta, att hinder av dylik art icke skola komma att resas mot ett förverkligande av motionens syfte i den utsträckning så lämpligen kan ske.

Med stöd av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 30 mars 1936.

På utskottets vägnar:

T. G. v. SETH.

Närvarande: herrar *von Seth*, *Landgren*, *Andersson* i *Södergård*, *Falk*, *Frankenberg*, *Beck*, *Jonsson* i *Mörbylånga*, *Ericsson* i *Sörsjön*, *Näslund* och *Elmroth*.

Till Riksdagens andra kammarers fjärde tillfälliga utskott.

Genom Kungl. Jordbruksdepartementets ämbetsskrivelse den 14 februari 1936 har domänstyrelsen anbefallts att senast den 15 mars 1936 avgiva yttrande över en inom riksdagen av herrar Hilding Hagberg och J. H. Brädefors väckt, till utskottet hänvisad, motion nr II: 281 angående upprättande av kollektivavtal mellan domänverket och dess arbetare, och får styrelsen till åttlydnad härav anföra följande.

I motionen har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att Kungl. Maj:t förstämde domänverket att träffa kollektivavtal med sina arbetare, varigenom kontraktssystemet slopas, samt att i dessa avtal körningen och huggningen skiljas.

I motiveringen hava motionärerna gjort en del uttalanden angående dels domänverkets sätt att i allmänhet leda och sköta egna avverkningar på kronoparkerna, dels angående särskilda fall, som dessa funnit anmärkningsvärda. Då dessa uttalanden äro av sådan art, att domänstyrelsen icke ansett desamma böra få kvarstå oemotsagda, har styrelsen föranstaltat om viss utredning genom vederbörande skogsstatstjänstemän och får styrelsen under åberopande av vidfogade V. P. M. från överjägmästarna i Övre och Nedre Norrbottens distrikt med därtill hörande bilagor, helt tillbakavisa de beskyllningar, som framställts mot såväl domänverket i allmänhet som styrelsen och den förvaltande personalen inom de delar av landet, som i motionen särskilt avses.

Vad så själva klämman i motionen angår, får styrelsen såsom sin principiella inställning till frågan kollektivavtal eller kontraktssystem uttala, att styrelsen intet har att erinra mot kollektivavtal i och för sig, något som tydligt framgår av det stora antal dylika avtal, som styrelsen godkänt för särskilt de inom Bergslagen och söder därom belägna kronoparkerna. Det bör emellertid här erinras, att åsyftade kollektivavtal avse jämförelsevis små områden, inom vilka de på utdrivningen av virke inverkan de förhållandena äro ganska ensartade. Inom de i motionen särskilt berörda delarna av landet äro emellertid nyssnämnda förhållanden så skiljaktiga på olika trakter att ett uppgörande av kollektivavtal innefattande vissa pris för olika slag av arbeten icke skulle kunna utgöra annat än ett fastställande av ett visst grundpris, vilket beträffande så gott som varje särskild avverkningstrakt och de olika delarna av densamma måste höjas i olika omfattning. Fördelarna av ett dylikt system synas alltså skola bli tämligen imaginära. Motionärerna hava vidare ifrågasatt att i kollektivavtal körning och huggning skulle skiljas åt. Meningen torde väl vara att särskilda avtal skulle uppgöras för huggning av virke och körning av virke. Ett dylikt särskiljande av två så i varandra ingripande moment vid skogsavverkningen skulle emellertid för skogsägaren medföra dels synnerligen stora risker för att avsevärda kvantiteter virke icke skulle bli utdrivna, dels oskäligt ökade avverkningskostnader såväl direkt som indirekt utan motsvarande ökning i arbetarnas förtjänst; och det slutliga resultatet av en dylik opraktisk organisation blir minskade områden för ekonomisk skogshantering och minskad tillgång till förtjänst för skogsarbetarna. Styrelsen måste därför bestämt motsätta sig en dylik uppdelning av avverkningsarbetet på skilda avtal.

Skulle motionärerna emellertid avsett allenast ett särskiljande av priset för huggning och körning, får styrelsen meddela att vid de allra flesta av domän-

verkets avverkningar inom Norrbotten under de senaste åren tillämpats det förfarandet, att i kontraktet anges, hur stor del av den avtalade ersättningen, som beräknas böra belöpa å ena sidan på huggningen av virket och å den andra på detsamma framskaffande till avläggsplatsen. Detta förfarande har ock, för så vitt det är för styrelsen känt, överallt hälsats med tillfredsställelse. Det har sålunda visat sig möjligt att inom ramen av nu påtalade kontraktssystem tillmötesgå dylika önsknings.

I motionen har vidare framhållits, att den viktigaste förutsättningen att få till stånd en radikal ändring är att skogsarbetarna förmå skapa starka fackföreningar.

Inom Norrbotten finnas följande sammanslutningar av skogsarbetare:

Lokala Samorganisationen (L. S.), som icke ansett sig bunden av några avtal, Skogs- och flottningsarbetareförbundet samt Riksförbundet Landsbygdens Folk (R. L. F.). Det övervägande antalet skogsarbetare äro emellertid icke organiserade. Vid sådant förhållande synes det styrelsen som om en av de, enligt motionärerna, viktigaste förutsättningarna för ingående av kollektivavtal åtminstone för närvarande saknades inom Norrbottens län.

Under framhållande alltså av att styrelsen principiellt intet har att erinra mot kollektivavtal, men att situationen inom särskilt nordligare delar av landet icke för närvarande synes lämpad för dylika avtal får styrelsen, under åberopande av den av skogsstatspersonalen här förut verkställda utredningen rörande skogsarbetarnas arbetsförtjänster vid domänverkets avverkningar, uttala, att åtgärder i motionens syfte åtminstone för närvarande icke kunna anses motiveerade eller över huvud taget genomförbara.

Stockholm den 10 mars 1936.

G. KUYLENSTIERNA.

/ Martin Rasch.

Bilaga 2.

Till andra kammarens fjärde tillfälliga utskott.

Satt i tillfälle därtill, vill förbundet med anledning av motion nr 281, angående upprättande av kollektivavtal mellan domänverket och dess arbetare, anföra följande:

I södra och mellersta Sverige har förbundet ett flertal, f. n. 28, avtal för skogsarbetet på olika kronoparker. Åtminstone i senare år har domänstyrelsen icke rest hinder emot upptagande av förhandlingar om och slutande av avtal, så snart det kunnat visas att förbundets lokala avdelning varit »behörig», d. v. s. omfattat 50 % eller mer av berörda arbetare. Dessa avtal innehålla i regel skilda prislistor för huggning och för körning, om bägge kategorierna tillhöra avdelningen.

I Norrbotten, som motionen närmast åsyftar, har förbundet fört förhandlingar med domänverket om dagspenningar och andra förhållanden i samband med arbetets bortsättning några av de senaste åren. Då därvid framförts förslag om att »ersättning för avverkningsarbete skulle utgå med skilda pris för huggning och körning», framhölls från överjägmästarens sida att »skiljning av

huggning och körning i arbetshänseende av praktiska skäl icke kunde tillmötesgå. Därest vid kontraktsunderskrivandet köraren därom gjorde framställning skulle det av arbetsgivaren beräknade huggarpriset i kontraktet antecknas. Arbetsgivarna voro vidare ej ovilliga att, därest huggarna så önska, meddela den ersättning som beräknats för huggningsarbetet.»

Förbundet, som i ett yttrande 1933 beträffande domänverkets organisation, givit sin anslutning till socialiseringsnämndens på sin tid framlagda förslag om verkets autonomisering, anser sig av principiella skäl icke kunna uttala sig för ett formligt bifall till motionens yrkande i föreliggande skick, men anser att det i utlåtandet bör kunna hänvisas till den praxis som domänverket, enligt vad ovan framgår, tillämpar beträffande kollektivavtal med sina skogsarbetare, och understrykas att man bör kunna utgå ifrån att samma praxis skall tillämpas även där kollektivavtal ännu icke kommit till stånd.

Gävle den 28 februari 1936.

Svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet.

H. Sten.

Bilaga 3.

Till riksdagens andra kammarens fjärde tillfälliga utskott.

Då riksdagens andra kammarens fjärde tillfälliga utskott berett oss tillfälle att avgiva yttrande över en inom andra kammaren väckt motion, nr 281, angående upprättande av kollektivavtal mellan domänverket och dess arbetare, få vi härmed anföra följande.

En förbättring av skogsarbetarnas — körarnas och huggarnas — löne- och arbetsförhållanden framstår för oss såsom en i högsta grad angelägen sak. Denna arbetaregrupp befinner sig för närvarande i en mycket dålig ekonomisk ställning, och det bör såväl ur skogshanteringens som samhällets synpunkt vara ett intresse av första ordningen att dess standard höjes. Erfarenheten har visat att de individuella kontrakt, som arbetsgivarna nu i regel skriva med körarna och som innebära att köraren blir lönesättare för huggarna, pressa lönerna oskäligt för både körare och huggare, varförutom det ofta uppstår obehagliga konflikter och tvister mellan dessa båda arbetarparter. Enligt vår mening är detta system ohållbart, och det måste ju förr dess hellre ersättas med kollektiva avtalsuppgörelser mellan arbetsgivarna samt körarna och huggarna var för sig. Det är i hög grad förvånande, att domänverket anser sig böra i stor utsträckning bibehålla det föråldrade och omöjliga systemet med individuella kontraktsuppgörelser, och vi vilja för vår del på det bestämdaste förorda att domänverket övergår till kollektiva uppgörelser med de anställda i skogarna. Ett flertal arbetsgivare ha redan accepterat denna form för avtal vid skogsarbete, vilket visar att den är genomförbar blott den goda viljan härtill finnes. Vi erinra i detta sammanhang om den stora konflikt, som under de senaste månaderna förts mellan å ena sidan vårt förbund och Svenska Skogs- och flottningsarbetareförbundet samt å andra sidan två av de största mellansvenska industribolagen

rörande just införandet av kollektiva avtal i stället för kontraktsuppgörelser. Bolagen motsatte sig kollektivavtalet, vilket var en av anledningarna till den långvariga konflikten, men enligt det av bolagen nu godkända medlingsförslaget, framlagt av den av Kungl. Maj:t tillsatta förlikningskommissionen, ha bolagen förklarat sig villiga att medverka till en utredning om de former för löne- och arbetsvilkorens fastställande, som med hänsyn till förhållandena inom olika orter befinnas lämpliga och möjliga att läggas till grund för kollektiva uppgörelser mellan bolagen och organisationerna. Det för vinterns drivningar upprättade provisoriska avtalet innebär för övrigt att principen om skiljandet av huggning och körning genomförts samt att rätten till organisationernas medverkan vid kontraktskrivning fastställts.

Stockholm den 29 februari 1936.

Riksförbundet Landsbygdens Folk (R. L. F.).

C. G. Johansson.

S. Lundgren.